

Bouwhistorisch onderzoek

BOUWHISTORISCHE VERKENNING

Adres	: Grote Markt 42
Status	: Rijksmonument
Periode	: februari 2003
Onderzocht door	: Taco Tel en Henk Wierts
Auteur	: Taco Tel
Datum	: Groningen, 10 februari 2003

Inleiding

In verband met een bouwaanvraag is het pand Grote Markt 42 bouwhistorisch verkend zodat de monumentale waarden van het pand vastgesteld konden worden. De bouwaanvraag betreft een aantal wijzigingen in het interieur.

Situering/structuur

Het pand is gelegen in de gesloten zuidelijke gevelwand van de Grote Markt. Links van het pand bevindt zich een volgebouwde steeg, rechts staat het pand tegen de belendende bebouwing.

Bouwgeschiedenis

In de tweede wereldoorlog raakte het pand beschadigd maar wordt direct na de oorlog gerepareerd. In 1951 vond een omvangrijke verbouwing plaats waarbij grote delen van het pand werden vernieuwd. Uit bouwtekeningen blijkt dat delen van de bouwmuren links en rechts behouden te bleven (als dit werkelijk zo is uitgevoerd). Alle vloeren werden vernieuwd in beton. Mogelijk horen de oude eikenhouten balken van de verdiepingsvloer bij het oude casco. Deze balken bevinden zich onder de betonnen vloer. Niet duidelijk is of deze nog op hun originele plaats liggen. De voorgevel kreeg een heel ander aanzien. Hiervoor werd een 18de eeuwse zandstenen top uit Amsterdam gebruikt en de deuromlijsting van het pand Oosterstraat 46. De kapconstructie is modern geconstrueerd met gordingen en dateert uit 1951.

Beschrijving exterieur

Drielaags onderkelderd pand met klokgevel. De gevel is drie raamtraveeën breed met de ingang rechts, bereikbaar via een bordestrap. Op de begane grond heeft het pand achtruitsvenster, de verdieping zesruitsvenster, op de tweede verdieping vierruitsvenster en in de top een vierkant vierruits venster met daarboven een hijsbalk zoals dat bij Amsterdamse gevels gebruikelijk is.

De zijgevels zijn niet in het zicht met uitzondering van delen van de linker gevel. Tussen nr. 41 en 42 bevindt zich een volgebouwde steeg met daarin een trap die als nooduitgang dienst doet. Hier is een gedeelte van de linker zijgevel zichtbaar als een strak afgepleisterde wand. De achtergevel grenst aan een klein lichthof en dateert uit 1951.

Beschrijving interieur

Het interieur dateert van 1951 en later. Na de bouw van het pand hebben verbouwingen plaatsgevonden waardoor de structuur uit 1951 deels verloren is gegaan. Op een aantal plaatsen zijn grote oude eikenhouten balken in het zicht. Deze behoren wellicht bij het oude casco van voor de grote verbouwing in 1951.

Bijlage: Uittreksel uit het bouwdoossier van de gemeente Groningen

Adres : **Grote Markt 42**
Bouwdoosnummer : B 7142
D.I.V. bezoek : 4 februari 2003

1907

Eigenaresse van 42b (kelderwoning) is mevrouw Sleutelaar-Ellens. Bewoner is J.N. Zwaneveld met zijn gezin. Er wordt aan de eigenaresse voor de woonkelder tot wederopzegging ontheffing verleend van het bepaalde in artikel 45 der verordening op het bouwen en het woningwezen in de gemeente Groningen. Dit onder bepaling van een aantal maatregelen ter verbetering van de watervoorziening, het privaat en de licht- en luchttoevoer en brandveiligheid.

1910

De gezondheidscommissie adviseert de kelderwoning Grote markt 42b ter onbewoonbaarverklaring aan de Raad voor te dragen. De woning is zeer vochtig, de vertrekken hebben een geringe hoogte en de toetreding van licht en lucht moet onvoldoende worden geacht. Er is een kaashandel in de kelderwoning gevestigd

1925

De N.V. Nederlandsche Lloyd gevestigd te Amsterdam krijgen een vergunning om twee privaten in het pand Grote Markt 42,42a,42b te voorzien van waterspoeling en aan te sluiten op het gemeentelijk riool. Grote Markt 42 is een bijkantoor van de N.V. Nederlandsche Lloyd.

1931

De N.V. Nederlandsche Lloyd krijgen een vergunning om het pand Grote Markt 42 ,42a,42b bevattende een kelderwoning en een woning met kantoorruimten voor een gedeelte te veranderen bestaand uit het wijzigen van de indeling op de begane grond, het verplaatsen van een trap en het vervangen van een gedeelte van de bestaande bekapping door een mansardekap. Het werk wordt nog hetzelfde jaar voltooid. U.B. Bulder is de architect.

1945

Er wordt in juli spiegelglas besteld voor het pand. Vele ruiten zijn gesneuveld vanwege oorlogshandelingen.

De elektrische waterpomp die gebruikt wordt om de kelder droog te houden is kapot en dient gerepareerd te worden, want de kelder kan anders niet als berg- en archiefruimte worden gebruikt voor de N.V. Nederlandsche Lloyd.

1947

Er is oorlogsschade hersteld: glas- verf- en behangwerk, timmerwerk, electriciteitswerk, smidswerk, herstellen hard- en zandsteen voorgevel, glasplaat voorgevel.

1951

De N.V. Nederlandsche loyd krijgt een vergunning voor een verbouwing uitgevoerd door Chr. Frey en E. van Linge uit Groningen. Deze bestaat uit het wegbreken van het achterste gedeelte van het gebouw, het wijzigen van de indeling, het vernieuwen van de oostelijke zijgevel, het veranderen van

het deurkozijn en de raamkozijnen in de voorgevel en het maken van een woning op de tweede verdieping, alsmede het vernieuwen en verbreden van de trap in de lichtschepping tegen de voorgevel.

Brief van de Rijkscommissie voor de monumentenzorg gericht aan de Groningse architect E. van Linge. De commissie heeft geen bezwaar tegen van Linges voorstel “ het oude poortje in de Oosterstraat in de gevel van Grote Markt 42 op te nemen”. Van Linge dient zich te wenden tot de directeur van gemeentewerken want het poortje is bij onteigening overgegaan naar de gemeente. De fragmenten van het poortje werden destijds op het terrein van het museum te Groningen opgeslagen.

Het betreffende poortje is vrijgekomen uit Oosterstraat 46 door oorlogshandeling

De helft van het poortje blijkt, na opsporing, verhakt (waarschijnlijk ten behoeve van het perceel Spilsluizen hoek Ebbingestraat). Indien de restanten beschikbaar worden gesteld kunnen de ontbrekende delen worden bijgemaakt. Het geheel is gemaakt van Oberkirchner zandsteen.

Vervolgens wordt een vergunning verstrekt voor een wijziging van de eerder dit jaar verleende bouwvergunning. De wijziging bestaat in hoofdzaak uit: het verhogen van de voorgevel, het aanbrengen van een bekapping op het voorste deel van het gebouw, het vervangen van houten vloerconstructies door gewapend betonvloeren en het wijzigen van de geprojecteerde indeling.

De N.V. Nederlandsche Lloyd tekent bezwaar aan tegen een aanslag voor riool en straat belasting. Het gehele pand is afgebroken en zal worden herbouwd. De gemeente stelt vast dat het genot van dit gebouw als vervallen kan worden beschouwd.